

Tatár Erzsébet-Tímea

Változások a folklórszövegek tükrében

A különböző folklórszövegek felelevenítése rákényszeríti egy közösség tagjait arra, hogy tudatosan reflektáljanak a szövegek életében, éltetésében, funkciójában és ezzel együtt az ökológiai, társadalmi, gazdasági életükben, mentalitásukban történt azon változásokra, amelyek befolyásolták a rituális cselekvések és szövegek repertóriumának átalakulását. A naptári év jeles napjaihoz, az emberi élet fordulópontjaihoz kapcsolódó felelevenített forgatókönyvek egyes elemeit, illetve a mindennapi cselekvések egy-egy szegmensét különböző értékelések kísérik, például: *ez így volt, de ma már nincs így, vagy ez nem volt így, de ma már így van.*

A dolgozat két észak-mezőségi falu (Mezőveresegyháza, Szentmáté) szövegrepertóriumából ilyen – a gyakorlatból az emlékezetbe átkerült – elemek kiválasztását és vizsgálatát célozza, és ezek tükrében az itt élő embereknek mint kulturális világuk változását észlelő, megfogalmazó és értelmező személyeknek a bemutatását.

Varga Sándor

Néptánc kutatás az erdélyi Mezőségen

Előadásom első részében megkísérlem összefoglalni a Mezőséggel kapcsolatos korai tánc-történeti adatokat, az 1940-es években zajló tánc kutatás eredményeit. A következőkben, a Martin György és Kallós Zoltán neve által fémjelzett korszak Mezőségre vonatkozó eredményeit, illetve az ezen kutatás óta is megválaszolatlan kérdéseket szeretném tárgyalni. Végezetül az 1980-as évek óta folyó kutatásokról, a tánc házmozgalomnak a mezőségi tánc kultúrára és tánc kutatásra gyakorolt hatásáról, valamint saját kutatásomról szeretnék beszámolni.

Virág Magdolna

Az elit kultúra szerepe egy életpálya alakulásában – esettanulmány

A tanulmány 1999 őszén íródott, és a Mezőség nyugati peremén fekvő, mintegy 600 lelkes településhez, Visához kapcsolódik. Az itt folytatott tanári, illetve néprajzi kutatómunkám során a továbbtanulással kapcsolatos jelenségekkel úgy szembesültem, hogy kérdések egész sorát kellett megfogalmaznom. Özvegy Kiss Mihálynéval 1994-ben beszélgettem először, majd öt év múlva még két alkalommal. Már az első találkozáskor feltűnt, hogy gondolkodásmódja, világlátása mennyire egyedi falujának társadalmában. A beszélgetésekben létrejött 45 oldalnyi szöveg alapján az életpálya bonyolult hálóján azokat a pontokat igyekszem megragadni, amelyekben ez az idős paraszttasszony kapcsolatba került az elit kultúrával.

Felvilágosodás, Erdély – nemzetközi tudományos tanácskozás (2006. október 12–14.)

A kolozsvári Babeş–Bolyai Tudományegyetem Magyar Irodalomtudományi Tanszékének, a Magyar Tudományos Akadémia Irodalomtudományi Intézetének és az Erdélyi Múzeum-Egyesületnek közös szervezésében tudományos tanácskozásra került sor Kolozsváron 2006. október 12–14-én *Felvilágosodás, Erdély* címmel. Célja az volt, hogy bemutassa az Erdéllyel kapcsolatos felvilágosodás kori irodalom kutatásának legújabb eredményeit.

A téma jelentőségét bizonyítja, hogy szép számban jelentkeztek résztvevők, az előadók jelentős része a fiatal kutatók körébe tartozik. A következő intézmények képviseltették magukat kutatókkal: MTA ITI (5), Pécsi TE (1), Szegedi TE (3), MOL (1), OSZK (2), ELTE (4), BBTE

(8), Partiumi KE (1), EME (1). A rendezvényre színvonalas műsorfüzet, plakát és kétféle banner készült (Könczey Elemér tervei alapján).

A vendégek október 11-én érkeztek, 12-én a köszöntők után Margócsy István, az ELTE tanszékvezető professzora *A felvilágosodás határai és határtalansága* címmel nyitóelőadást tartott, amelyben az előítéletes gondolkodás tudományos veszélyeire figyelmeztetett, egyszerűs mind a 18. század irodalmára vonatkozó kutatások jelentőségét hangsúlyozta. Ezután párhuzamos szekciókban folytatódtak az előadások színháztörténeti és filológiai témakörben. Különösen sok érdeklődőt vonzott az Aranka Györggyel és körével foglalkozó szekció előadássorozata, ahol egyebek mellett bemutatásra került az Aranka-levelezés számítógépes adatbázisa. Délután a tanácskozás résztvevői Bonchidára utaztak, („Bánffy György gubernátor nyomában”), a kastély és a rehabilitációs programok megismerése után rövid kulturális műsor következett egyetemi hallgatók előadásában Barsay Ábrahám erdélyi költő emlékére.

Október 13-án a tudományos előadások szekciókban folytatódtak az Erdélyi Múzeum-Egyesület székházában. A társadalomtudomány és az irodalmi filológia határterületére jellemző témák arra is rávilágítottak, hogy az európai irodalom jelenségei nyomon követhetők a 18. századi erdélyi írásbeliségben is. A rendezvény tudományos előadásainak összefoglalására záróbeszédében az MTA ITI 18. századi osztályának vezetője, Tüskés Gábor szakmai együttműködési szerződés előkészítését szorgalmazta intézménye vezetőségének megbízásából, az egyes kutatók jó része egyéni szakmai meghívást kapott (szakmai publikációra, tudományos előadásra, együttműködésre).

A rendezvény ideje alatt mozgó könyvstandon lehetett vásárolni az erdélyi kiadók tudományos kiadványaiból.

15 órákor az Egyetemi Könyvtár Különgyűjtemények részlegén könyv- és kéziratkiállítás nyílt a tanácskozás kiegészítő rendezvényeként (megnyitotta Kolombán Judit könyvtáros). A kolozsvári városnézéshez a Művészeti Múzeum 18. századi festménygyűjteménye (benne az ez alkalomra kiállított Mikes Kelemen-portré) és a Kolozsvár Galéria című új kiállítóhely megtekintése is hozzátartozott. A rendezvény zárónapján kirándulásra mentek a tanácskozás résztvevői Nagyszebenbe, ahol Guttman Szabolcs városi főépítész vezetésével a 18. századi erdélyi hétköznapiakat nyomozták, majd a Brukenthal Múzeum képtárát és a könyvtár néhány ritkaságát is megtekinthették (a könyveket Şerbănescu Olga könyvtáros mutatta be).

A tanácskozás perspektívákat nyitott mind a részt vevő intézmények, mind az egyes kutatók számára. Mintegy harminc tudományos előadás hangzott el, az előadások könyv alakú megjelentetését tervezzük. A szervezésbe bevont doktorandusok (Demeter Zsuzsa, Biró Annamária, Berki Tímea, Dóczy Örs, Erzse Melinda) jelentős mértékben hozzájárultak a rendezvény sikeréhez. (A rendezvényt az Erdélyi Múzeum-Egyesület, a Bolyai Társaság, az Illyés Közalapítvány, a Babeş-Bolyai Tudományegyetem és a Hídelvi Református Egyház támogatta.)

Kolozsvár, 2006. október 23.

Egyed Emese
egyetemi tanár, programfelelős